

UYGULAMADA YASAL FAİZ

I- GİRİŞ :

Faiz , ekonomik açıdan borçlanılmış sermayenin geliri , hukuki yönden ise alacağın medeni semeresi ve asıl alacağa ilave fer'i bir hak olarak tanımlanmaktadır¹Faiz hukuki yönden para borçlarının medeni semeresidir ve asıl alacağa ilave edilen fer'i bir hak olarak karşımıza çıkmaktadır.Faiz , esasen , alacaklının hakkı olan paradan mahrum kalması nedeni ile borçlanılmış olan paranın miktarına ve borcun süresine göre belirlenen bir taviz ve tazminattır.Faiz alacağı belli bir zamanda değil , faizi doğuran esas alacak mevcut oldukça yavaş yavaş (pro rata temporis , müddetle mütenasip) doğmaktadır ve bu nedenle faiz birikiyor ya da işliyor denilmektedir²

Türk Hukuku'nda birçok kanunda faizle ilgili hükümler mevcut ise de , esas itibariyle faiz , 3095 sayılı Kanuni Faiz ve Temerrüt Faizine İlişkin Kanun , Borçlar Kanunu ve Ticaret Kanunu'nda düzenlenmiştir.

Faizi çeşitli açılardan gruplandırmak mümkündür³.

- 1) Niteliğine göre faiz çeşitleri .
 - a) Anapara faizi
 - b) Temerrüt faizi
- 2) Kaynağına göre faiz çeşitleri :
 - a) Akdi faiz
 - b) Kanuni faiz
 - c) Yargı faizi
- 3) Uygulandığı işe göre faiz çeşitleri
 - a) Adi işlerde işlerde uygulanan faiz
 - b) Ticari işlerde uygulanan faiz .
- 3) Uygulanış biçimine göre ise faiz çeşitleri
 - a) Basit faiz
 - b) Bileşik (mürekkep) faiz .

II-YASAL FAİZ :

Ticari olmayan işlere uygulanan faize adi faiz adı verilmekte olup , esasen 3095 Sayılı Kanuni Faiz ve Temerrüt Faizine İlişkin Kanun'un yürürlüğe girmesi ile ticari işlerde ve adi işlerde aynı faiz oranı kabul edilmiştir.Ancak , ticari işlerde temerrüt faizi olarak sözleşme olmasa bile Merkez Bankası'nın kısa vadeli krediler için öngördüğü avans oranında faiz talep edilebilmektedir.

¹ Deynekli,Emel-Kısa,Sedat : Faiz Hukuku , Ankara 1998 , s.15.

² von Tuhr,Andreas : Çev-Cevat Edege , Borçlar Hukuku , s.61-61.

³ Ayrıntılı bilgi için bkz ; Deynekli,Emel-Kısa,Sedat : Faiz Hukuku , Ankara 1998 , s.15-21 vd.

3095 sayılı Kanuni Faiz ve Temerrüt Faizine ilişkin Kanun 1.maddesi ile yasal faizi hükme bağlamıştır.Kanun'un bu hükmüne göre ;

Madde 1 - (Değişik madde: 18/12/1999 - 4489/1 md.)

Borçlar Kanunu ve Türk Ticaret Kanununa göre faiz ödenmesi gereken hallerde, miktarı sözleşme ile tespit edilmemişse bu ödeme, yıllık, Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankasının önceki yılın 31 Aralık günü kısa vadeli kredi işlemlerinde uyguladığı reeskont oranı üzerinden yapılır. Söz konusu reeskont oranı, 30 Haziran günü önceki yılın 31 Aralık günü uygulanan reeskont oranından beş puan veya daha çok farklı ise, yılın ikinci yarısında bu oran geçerli olur.

Uygulamada uzunca bir süre 1.4.2003 tarihinden 1.1.2004 tarihine kadar yıllık %30 , 1.1.2004 tarihinden itibaren %15 oranında yasal faiz uygulanmış bulunmaktadır.Bu durum , 29/03/2003 kabul tarihli, 31/03/2003 tarih ve 25065 (Mük.) sayılı R.G.de yayımlanan 4833 sayılı 2003 Mali Yılı Bütçe Kanununun 51. maddesinin (t) bendi gereğince, ilgili kanununda düzenleme yapılmıyaya kadar, 04/12/1984 tarihli ve 3095 sayılı Kanunun 1. maddesindeki kanuni faiz oranı, 01/04/2003 tarihinden itibaren aylık % 2.5 olarak uygulanır. Ay kesirleri tama iblağ edilir. Taksitlendirilen veya herhangi bir sebeple ödenmemiş kamulaştırma bedellerinde kamu alacakları için öngörülen en yüksek faiz oranı uygulanır hükmü ile 24/12/2003 kabul tarihli, 28/12/2003 tarih ve 25330 (Mük.) sayılı R.G.de yayımlanan 5027 sayılı 2004 Mali Yılı Bütçe Kanununun 49. maddesinin (o) bendi gereğince, ilgili kanununda düzenleme yapılmıyaya kadar, 04/12/1984 tarihli ve 3095 sayılı Kanunun 1 inci maddesindeki kanuni faiz oranı, 01/01/2004 tarihinden itibaren aylık % 1,25 olarak uygulanır. Ay kesirleri tama iblağ edilir. Taksitlendirilen veya herhangi bir sebeple ödenmemiş kamulaştırma bedellerinde kamu alacakları için öngörülen en yüksek faiz oranı uygulanır hükümlerinden kaynaklanmıştır.

Ancak Yüksek Yargıtay 12.Hukuk Dairesi'nin son zamanlarda yerleşik hale gelen yeni uygulamasında ; yasal faiz oranı olarak 3095 Sayılı Yasa'nın 1.maddesinde belirtilen , Merkez Bankasının kısa vadeli işlemlerde öngördüğü faiz oranlarının uygulanması gerektiğinden , 4833 sayılı 2003 yılı Mali Bütçe Kanunu'nun 50/t maddesi ile ve 5027 sayılı 2004 yılı Bütçe Kanunu'nun 49/o maddesindeki faiz oranları , genel bütçeye dahil daireler ile Katma Bütçeli Dairelerin ilama bağlı borçları için uygulanabileceğinden Bütçe Kanunlarındaki faiz oranlarının yasal faiz oranı olarak uygulanamayacağı görüşü⁴ ile yasal faiz uygulaması işlemlerine bir açıklık getirilmiştir.

Bu konudaki emsal Yargıtay Kararlarında bu durum açıkça hükme bağlanmıştır.

**..... Takip dayanağı Baro Hakem Kurulunun kararında Avukatlık ücretine hükmedildiğinden bu alacağa karar tarihinden itibaren , 3095 sayılı yasanın 1.maddesinde belirtilen , Merkez Bankasının kısa vadeli işlemlerde öngördüğü faiz oranlarının uygulanması gerekir.4833 sayılı 2003 yılı Mali Bütçe Kanunu'nun 50/t maddesi ile ve 5027 sayılı 2004 yılı Bütçe Kanunu'nun 49/o maddesindeki faiz oranları , genel bütçeye dahil daireler ile Katma Bütçeli Dairelerin ilama bağlı borçları için uygulanabileceğinden , somut olayda , tarafların sıfatları nazara alındığından*

⁴ Bkz ; Y.12 H.D. , 2004/12246 E. , 2004/15887 K. , 31.03.2004 T. ; Y.12 H.D. , 2004/13778 E. , 2004/17777 K. , 04.05.2004 T. ; Y.12 H.D. , 2004/13840 E. , 2004/18005 K. , 27.05.2004 T. Sayılı Yargıtay ilamları

sözü edilen Bütçe Kanunlarındaki faiz oranlarının , olayda uygulama yeri bulunmamaktadır... (12 H.D. , 2004/12246 E. , 2004/15887 K. , 31.03.2004 T.)

3095 Sayılı Kanun'un 1.maddesine göre yasal faiz oranları ; Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankasının önceki yılın 31 Aralık günü kısa vadeli kredi işlemlerinde uyguladığı reeskont oranı üzerinden belirlenir.Söz konusu reeskont oranı, 30 Haziran günü önceki yılın 31 Aralık günü uygulanan reeskont oranından beş puan veya daha çok farklı ise, yılın ikinci yarısında bu oran geçerli olur.

Bu oranlar ise şöyledir ⁵:

TÜRKİYE CUMHURİYET MERKEZ BANKASIREESKONT VE AVANS İŞLEMLERİNDEUYGULANAN FAİZ ORANLARI		
YÜRÜRLÜK TARİHİ	İSKONTO ORANI (%)	AVANS FAİZ ORANI (%)
01.01.1990	40	45
20.09.1990	43	48,25
23.11.1990	45	50,75
15.02.1991	48	54,50
27.01.1994	56	65
21.04.1994	79	98
12.07.1994	70	85
27.07.1994	63	75
01.10.1994	55	64
10.06.1995	52	60
01.08.1995	50	57
02.08.1997	67	80
30.12.1999	60	70

⁵ Kaynak Merkez Bankası resmi internet sitesi “www.tcmb.org.tr“

17.05.2002	55	64
14.06.2003	50	57
08.10.2003	43	48
15.06.2004	38	42
13.01.2005	32	35

Bu hale göre uygulamada talep edilebilecek yasal faiz oranları şöyledir.

...	-	01.01.1998	%30
01.01.1998	-	31.12.1999	%50
01.01.2000	-	30.06.2002	%60
01.07.2002	-	30.06.2003	%55
01.07.2003	-	31.12.2003	%50
01.01.2004	-	30.06.2004	%43
01.07.2004	-	...	%38

(MERSİN BAROSU DERGİSİ'NİN 14.SAYISINDAN GÜNCELLENMİŞ ALINTIDIR)